

SOCIAAL ECONOMISCHE RAAD
NOORD-NEDERLAND

Jaarverslag 2018

Maart 2019

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Inleiding	3
2. Adviezen	4
3. Bijeenkomsten in 2017	7
4. Samenstelling Sociaal Economische Raad 2017	8
5. Financiën	9

1. Inleiding

In dit jaarverslag informeren wij u over de verrichte werkzaamheden in 2018.

We hechten grote waarde aan adviezen die kunnen rekenen op draagvlak bij stakeholders. Om die reden hebben we in het afgelopen jaar veel tijd gestoken in het doorontwikkelen van de *Actieagenda Het werkend alternatief*, die wij in februari 2018 hebben uitgebracht. Eén van de uitwerkingen betreft het Leven Lang Ontwikkelen en dit heeft geleid tot de *Routekaart Leven Lang Ontwikkelen*, die op 14 maart 2019 is aangeboden aan het provinciaal bestuur van Groningen en aan SER Nederland.

Onze adviestrajecten van 2018 zijn op interactieve wijze vormgegeven, omdat -zoals hiervoor al opgemerkt- draagvlak voor de gerealiseerde adviezen belangrijk is. Uiteraard is de inhoud van de adviezen de verantwoordelijkheid van SER Noord-Nederland zelf.

De onafhankelijke adviesrol van SER Noord-Nederland is in 2018 voor het eerst zonder financiële steun van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland vormgegeven. De provincie Groningen en de nationale SER vinden de onafhankelijke overleg- en adviesrol belangrijk als schakel in het proces van het regionaal sociaaleconomisch beleid en hebben daarvoor de financiële mogelijkheid geboden.

Wij blijven de ambitie houden om de rol van SER Noord-Nederland op noordelijk niveau in te vullen en hoewel onze adviezen in 2018 logischerwijs meer geënt zijn op de provincie Groningen, zijn deze naar onze mening zeer relevant voor het hele Noorden. De sociaaleconomische problematiek houdt namelijk niet op bij de provinciegrens.

In 2018 hebben we drie adviestrajecten doorlopen, namelijk: uitwerking *Actieagenda Het werkend alternatief*, *Impact ondernemen in Groningen* en *Routekaart Leven Lang Ontwikkelen*. In hoofdstuk 2 worden deze beschreven.

In hoofdstuk 3 wordt teruggekeken op de bijeenkomsten die SER Noord-Nederland in 2018 heeft georganiseerd.

In hoofdstuk 4 wordt de samenstelling van de Raad in 2018 weergegeven, een Raad die ten opzichte van de periode daarvoor is teruggebracht van 15 naar 9 leden. Met ingang van 2018 is professor Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarkt Rijksuniversiteit Groningen benoemd als onafhankelijk voorzitter van SER Noord-Nederland. Hij volgde dhr. Frans Jaspers op, die wij zeer erkentelijk zijn voor zijn jarenlange inzet voor SER Noord-Nederland.

In hoofdstuk 5 tenslotte wordt de financiële verantwoording over 2018 gepresenteerd.

2. Adviezen

Uitwerken Actieagenda Het werkend alternatief voor Noord-Nederland, het vervolg voor de drie noordelijke provincies

Het advies Het werkend alternatief is gepubliceerd op 15 februari 2018 (vastgesteld op 8 december 2017). De actieagenda bevat concrete aanknopingspunten voor het versterken van de regionale arbeidsmarkt.

In de actieagenda wordt de verbinding gezocht tussen het economische en het sociale domein. Leven Lang Ontwikkelen is daarbij een belangrijk speerpunt. Om de uitwerking inhoud te geven zijn in 2018 twee brainstormsessies georganiseerd met vertegenwoordigers van Werk in Zicht, Mbo-instellingen, SBB, UWV, bedrijfsleven en sociale partners. De heer René Paas, Commissaris van de Koning in Groningen, heeft hierbij een belangrijke verbindende rol gespeeld, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn.

Deze brainstormbijeenkomsten hebben goede input opgeleverd voor de *Routekaart Leven Lang Ontwikkelen*, waarover later afzonderlijk wordt gerapporteerd.

Verder hebben de bijeenkomsten bijgedragen aan het ingang zetten van een aantal concrete acties:

1. Pilots praktijkleren in de regio Groningen georganiseerd door het SBB. Soortgelijke pilots zijn ook toegewezen aan Friesland en Drenthe. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan onderdelen van de actie-agenda van de SER. Dit sluit aan bij een aantal acties van de actie-agenda (Projecten voor scholing werkenden en in het kielzog scholing van werkzoekenden, opzetten van flexibelere opleidingsvormen en om- en bijscholen in de ww met behoud van uitkering).
2. Vanuit Werk in Zicht en SBB is een offensief ontwikkeld, genaamd de BBL-verdubbelaar. Leerbedrijven worden gestimuleerd om hun zittend personeel op te leiden, zodat aan de onderkant ruimte komt voor kwetsbaren. Als neveneffect wordt hiermee een postinitieel scholingsaanbod door de mbo-instellingen ontwikkeld en geeft dit kansen voor het onderwijs om hun alumni beleid verder te concretiseren. Dit sluit aan bij actie B vanuit de actie-agenda.

Impact ondernemen in Groningen, het andere winstdenken

Dit advies is vastgesteld op 5 december 2018, publicatie op 28 februari 2019.

Hoe kan het sociaal ondernemerschap in de regio worden vergroot als kans voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en hoe kan de provincie daarbij een rol spelen? Dit was de centrale vraag in het adviestraject dat op verzoek van de provincie Groningen is uitgevoerd.

Op de Groningse arbeidsmarkt is sprake van een grote discrepantie. Enerzijds bestaan in verschillende sectoren al enige tijd grote tekorten aan goed opgeleide arbeidskrachten. Anderzijds staan nog veel mensen (langdurig) aan de kant vanwege een te laag opleidingsniveau en/of door een beperking. Voor bedrijven (zowel als ondernemers als werkgevers) geldt dat continuïteit het hoogste doel is, maar steeds meer bedrijven hebben naast winstmaximalisatie ook andere drijfveren en stellen het traditionele marktdenken niet centraal in hun bedrijfsvoering. Zij hebben daarnaast het maatschappelijk nut en welzijnsgroei als doelen gesteld. Ook daarmee kunnen omzet en groei, en dus een bijdrage aan de economie, worden gerealiseerd. Het verschil met traditionele bedrijven is dat deze bedrijven winsten aanwenden voor hun bijdrage aan het oplossen van een maatschappelijk probleem. SER Nederland heeft dit type bedrijven in 2015 gedefinieerd als sociale ondernemingen.

SER Noord-Nederland beveelt een brede benadering van sociaal ondernemerschap aan, met name gericht op bedrijven die impact hebben op de groei van de arbeidsparticipatie. De brede benadering noemen we impact ondernemen, waarin twee typen bedrijven worden onderscheiden:

- Bedrijven met een eigen verdienmodel om een maatschappelijk probleem aan te pakken (sociaal ondernemerschap - definitie SER).
- Bedrijven die gericht zijn op winst en ook nieuwe maatschappelijke verdienmodellen zoeken, wat leidt tot arbeidsparticipatie door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (constructief ondernemerschap in de marktsector).

Een belangrijk uitgangspunt is dat het stimuleren van sociaal ondernemerschap leidt tot duurzame arbeid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Op basis van 'best practices' uit verschillende plaatsen in Nederland inzake het stimuleren van sociaal ondernemerschap, de afgenomen interviews en een georganiseerd werkatelier op 11 oktober 2018 zijn 28 acties in het advies geformuleerd. Deze zijn gerubriceerd naar drie thema's: **financiering**, **houding overheden** en **meewegen van sociale impact**. Naast het advies is als samenvattend document de actieagenda met dezelfde titel 'Impact ondernemen in Groningen, het andere winstdenken' gemaakt.

De actieagenda is tijdens een themamiddag over sociaal ondernemerschap op 28 februari 2019 door de voorzitter van de SER Noord-Nederland Prof. Jouke van Dijk aangeboden aan gedeputeerde Eelco Eikenaar van de provincie Groningen.

Routekaart Leven Lang Ontwikkelen in Groningen

Dit advies is vastgesteld op 5 december 2018, publicatie op 14 maart 2019.

In de routekaart wordt de rol van SER Nederland als aanjager voor Leven Lang Ontwikkelen (LLO) in de regio's in Nederland gekoppeld aan de Groningse situatie om LLO uit te werken als noodzakelijk instrument voor een goed functionerende arbeidsmarkt in het regionaal economisch beleid. Er wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van de werkenden en in de slijpstream daarvan kunnen werkzoekenden (WW'ers, bijstandsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden) meeprofiteren en instromen op vacatures die in de verschillende sectoren bestaan en ontstaan.

De aanpak LLO vraagt om een sectorale benadering met het betrekken van die partijen die voor die sector van belang zijn (brancheorganisaties, O&O-fondsen, opleidingsinstituten etc.), maar ook om ontschotting van de O&O middelen om mobiliteit tussen sectoren te faciliteren. Om ervaring met de routekaart op te doen wordt voorgesteld om te beginnen met een pilot Energietransitie en Arbeidsmarkt in Groningen. Hiervoor is een regiemodel ontwikkeld dat ook gebruikt kan worden voor verbreding van LLO in deze sector naar andere provincies en door andere sectorale partijen te benaderen/betrekken bij uitrol van de routekaart naar die andere sectoren.

De sociale partners in SER Noord-Nederland zijn bereid om de regieverantwoordelijkheid voor leven lang ontwikkelen in de regio te nemen. Om dit te realiseren moeten de volgende stappen worden gezet:

1. De SER Noord-Nederland neemt het initiatief voor het opzetten van de samenwerking vanuit de sociale partners met in ieder geval de provincie en de nationale SER vanuit een breed gedragen samenhangende visie over regionaal economische ontwikkeling en arbeidsmarkt. LLO wordt onderdeel van een breed gedragen arbeidsmarktaanpak en draagt bij aan preventie van mogelijk toekomstige werkloosheid.
2. SER Noord-Nederland wordt structureel door de provincie en de nationale SER gefaciliteerd om deze rol in te vullen. In bijlage 1 is dit uitgewerkt in een regiemodel, waarin op regionaal niveau de samenwerking en regie voor LLO wordt vormgegeven in samenwerking met regionale partijen, waaronder in ieder geval de Arbeidsmarktregio Groningen (Werk in Zicht).
3. Er wordt een eerste pilot opgezet, gericht op energietransitie en arbeidsmarkt, die tevens aansluit op het Klimaatakkoord. De ervaringen hiermee worden gebruikt om LLO verder

regionaal te verbreden naar andere sectoren (bouw en installatie, industrie etc.). Hierbij kan worden aangesloten bij het 1000-banen-plan van Werk in Zicht¹.

4. Waar nodig worden gesignaleerde knelpunten 'geadresseerd' en zo mogelijk weggenomen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan barrières voor studenten om stageplekken te vinden, het gebruik van het netwerk van SER Nederland om O&O-fondsen zo nodig te ontschotten voor de regionale aanpak en/of de noodzaak om verandering van landelijke wetgeving/regels bij de nationale overheid aan te kaarten.
5. Er wordt door de provincie in afstemming met de SER Noord-Nederland een mobiliteitsfonds opgezet dat scholing van werkenden financieel kan ondersteunen als hefboom naar koppeling met de O&O-fondsen (cofinanciering). Dit fonds biedt ook ruimte om in het verlengde van de scholing van werkenden de instroom van werkzoekenden in sectoren met arbeidstekorten beter te stroomlijnen. De omvang van dit fonds is nader te bepalen en zou (deels) uit de geormerkte middelen voor LLO van het Nationaal Programma Groningen voor stimulering van de economie als compensatie voor de schade door de gaswinning kunnen komen.
6. Er wordt een aanvalsplan LLO voor werkgevers en werknemers op. Hiertoe zijn gerichte campagnes nodig en/of het benaderen van grote bedrijven met relatief veel medewerkers op mbo-1, -2 en -3 niveau. Dit kan in samenwerking met SBB worden opgezet. SBB voert een aantal wettelijke taken uit en is een landelijke, regionale en sectorale organisatie, waarin onderwijs en sociale partners samenwerken met als doel dat met name jongeren binnen het mbo de beste praktijkopleiding krijgen, met uitzicht op een baan (zie bijlage 2). Waar nodig worden andere uitvoeringspartijen betrokken. Het maken van een regionale aankoop- en investeringsagenda kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het goed kunnen plannen voor concrete initiatieven gericht op LLO.
7. In het verlengde van het voorgaande bepleiten we dat bij de vormgeving van de structuurfondsen vanaf 2021 de Europese middelen maximaal bijdragen aan de regionale doelstelling van LLO. Om dit te bereiken zou wellicht de uitvoeringsverantwoordelijkheid van het ESF regionaal moeten worden ingevuld.

De routekaart is tijdens een discussiebijeenkomst over dit onderwerp door Arnoud Hoogsteen namens SER Noord-Nederland op 14 maart 2019 aangeboden aan gedeputeerde Patrick Brouns van de provincie Groningen en aan Mariëtte Hamer (voorzitter SER Nederland).

---

¹ Doel van het 1000-banenplan is om uiteindelijk 1000 mensen aan een baan te helpen. Dit gaat vooral om werkzoekenden en mensen die over willen stappen naar een baan in de bouw, techniek of andere kansrijke sectoren, gerelateerd aan de herstel- en versterkingsopgave in het aardbevingsgebied Groningen

3. Bijeenkomsten in 2018

In het afgelopen jaar heeft SER Noord-Nederland een aantal bijeenkomsten georganiseerd, die hier kort worden beschreven.

Werkbezoek nationale SER 15 februari 2018

Op 15 februari bracht een delegatie van SER Nederland onder leiding van mevrouw Mariëtte Hamer een werkbezoek aan Groningen, dat wij (deels) samen met de Noordelijke Innovation Board hebben georganiseerd. Tijdens dit werkbezoek stonden twee thema's centraal namelijk de ontwikkeling van de Groene Waterstof Economie en de ontwikkelingen op de noordelijke arbeidsmarkt. Namens het Samenwerkingsverband Noord-Nederland nam de Commissaris van de Koning van Drenthe, mevrouw Jetta Klijnsma deel aan het werkbezoek.

In het ochtenddeel werd door prof. Ad van Wijk namens de NIB een presentatie gegeven over het belang en de kansen voor Noord-Nederland over de ontwikkeling van groene waterstof als grondstof voor de chemische industrie en als belangrijke energiedrager ter vervanging van fossiele brandstoffen. In ons advies '*Infrastructuur in Noord-Nederland na 2023*' hebben we ruim aandacht besteed aan het belang van de groene waterstofeconomie.

Het middagdeel stond in het teken van de noordelijke arbeidsmarkt. De *Actieagenda Het werkend alternatief voor Noord-Nederland, het vervolg voor de noordelijke provincies* werd aangeboden aan mevrouw Jetta Klijnsma en aan mevrouw Mariëtte Hamer. Het biedt concrete handvaten voor noordelijke partijen voor een gemeenschappelijke aanpak gericht op de actuele arbeidsmarktknelpunten van enerzijds tekorten aan vakkrachten in verschillende sectoren en anderzijds het probleem dat nog steeds te veel mensen aan de kant staan.

Netwerkbijeenkomst over de economische impact van Brexit voor Noord-Nederland 26 november 2018

De SER Noord-Nederland heeft op 26 november 2018 een netwerkbijeenkomst georganiseerd over de economische impact van Brexit voor Noord-Nederland.

Professor Bart Los (RUG) gaf een korte inleiding over het ontstaan van Brexit en de huidige stand van zaken. Hij gaf daarbij een analyse over de te verwachten economische gevolgen van Brexit voor de verschillende lidstaten en voor de provincies in Nederland. Aansluitend volgde een paneldiscussie. Het panel bestond uit uit **Marc Calon** (voorzitter LTO Nederland), **Ron Kleinsmit**, (algemeen directeur Portena logistiek), **Jacques ten Kate** (directeur DCP Ingrediënten) en **Bart Los**. Prof. **Jouke van Dijk** (voorzitter SER Noord-Nederland) leidde de discussie.

De keuze voor Brexit is vooral gebaseerd op emoties en niet op feiten. De economische effecten ervan zijn negatief, in de eerste plaats voor het Verenigd Koninkrijk, maar ook voor Nederland zijn de economische risico's van Brexit relatief hoog.

De panelleden gaven eensgezind aan dat de EU vooral veel goeds heeft gebracht, zowel wat betreft veiligheid (het oorspronkelijke doel van de samenwerking) als op het gebied van economische ontwikkeling. Europa heeft enorm veel geregeld en vormt met alle landen samen een sterker front in de mondiale handel. 'Eén wet is makkelijker te handhaven dan 27 verschillende wetten en dit leidt tot veel lagere administratieve lasten door gehanteerde internationale standaarden'. De panelleden zijn van mening dat deze boodschap veel krachtiger door politici moet worden uitgestraald. Bij inwoners overheerst te veel nog een onterecht negatief beeld over de Europese samenwerking.

4. Samenstelling Sociaal Economische Raad 2018

Voorzitter

Dhr. Prof. Dr. J. van Dijk*

Werkgevers

VNO-NCW Noord

Dhr. Drs. L. Zwiers *

MKB Nederland Noord

Mevr. R. Westdijk

LTO Noord

Dhr. P. Bos

Werknemers

FNV Noord

Dhr. A. Hoogsteen*

CNV

Dhr. H. Petersen

VCP

Dhr. Mr. B. Bergsma

Deskundigen

Beleidssterrein Arbeidsmarkt & Scholing

Mevr. Prof. Dr. S. Waslander

Beleidssterrein Regionale Economie

Dhr. Prof. Dr. Ir. R. Rabbinge*

Beleidssterrein Mondialisering

Dhr. Prof. Dr. S. Brakman

Secretariaat

Algemeen Secretaris

Dhr. Drs. H. Bloupot*

Secretariële ondersteuning

Mevr. C. van de Beek (tot 1 april 2018)

Stagiaires:

Mevr. M. Bish (vanaf 1 april 2018)

* *tevens lid van de agendacommissie SER Noord-Nederland*

5. Financiën

Doordat de financiering van het SNN is beëindigd per 1 januari 2018, is ook het budget van SER NN verlaagd van €300.000,-- naar €200.000,--. De provincie Groningen heeft toegezegd om jaarlijks 100.000 euro te willen bijdragen aan SER NN. Volgens de subsidieverordening van SER Nederland zou de maximale bijdrage van SER NL in 2018 €50.000,-- mogen zijn. Vanwege het belang om 2018 te benutten om op noordelijk niveau te kunnen blijven adviseren heeft SER NL besloten om in 2018 50.000 euro extra toe te kennen.